

Др Наум Кајчев, професор

Историјски факултет Софијског универзитета, Софија

Од Банског до Београда: кратко сећање на Мирослава Јовановића

Први пут сам га срео у Банском у фебруару 1996. године на зимском округлом столу, који је организовао Семинар за балканистику при Југозападном универзитету у Благоевграду. Снежана Димитрова, једна од млађих снага тада, упутила је позиве професорима Љубинки Трговчевић и Андреју Митровићу.

Током тих година, два релевантна издања београдски *Годишњак за друштвену историју* и благоевградски *Балканистичен форум*, упркос значајним разликама у својим профилима, имали су доста заједничког и јавили су се као нови научни часописи, отворени за индвидуална интересовања и за најразличитије теоријске приступе.

Са Љубинком и Андрејем у Банском су били и њихови асистенти (како су се представљали тада, али није сасвим тачно за једног) пријатељи Мирослав и Слободан (Наумовић). Био сам тамо, као докторант почетник са великим интересовањем за Балкан и посебно за српску историју, а у спонтаним и дугим разговорима о историји сам се сближио са Мирославом.

Наша комуникација се продужила током година, независно од наших географских локација на којима смо се налазили. Током лета 1997. године за време моје незаборавне тромесечне специјализације у Србији, Мирослав је био један од српских колега и пријатеља, са којим сам отварао београдске архиве и библиотеке.

Следеће 1998. године требало је да дође у Софију да прикупи додатни материјал за свој докторат на тему руске емиграције у Југославији. Због административне неусклађености два министарства образовања изостала је очекивана званична специјализација, и Мирослав је остао да ради о сопственом трошку у софијским архивима и библиотекама, када смо му указали лично гостопримство. Тада су и започели његови блиски контакти са Универзитетом у Софији – пажњу му је посветио покојни професор Милчо Лалков, док му је професор Иван Илчев отворио студентску салу за његова предавања.

Мирослав је био дубоко и трајно посвећен сарадњи историчара две суседне земље, а посебно њихових водећих универзитета – београдског и софијског. Без породичних веза са Бугарском или чак источном Србијом, он је био убеђен, да Србија треба да познаје и уважава источног суседа, од чега је могла да има

само користи. Интересовање за нашу земљу се изражавало и у целом његовом понашању – он је био готово једини српски колега, који је говорио у свакој прилици на бугарском језику. Старао се чак и да пише на бугарском укључујући и писма преко интернета.

Мирослав је био у потпуности посвећен професионално-пријатељским међуљудским односима са бугарским колегама – зарад велике љубави према Њеном Величанству Историји. Имали смо бескрајне разговоре, понекад и писану комуникацију на најразличитије теме. У исто време је схватио, да без обзира колико су добри лични односи, то није довољно. Настојао је да буду надограђени и да се развијају у институционалном облику, и да се на тај начин бугарско-српској историографској сарадњи осигура будућност.

Током 2004-2005. године, када сам био редован асистент на предмету нова историја Балкана, са ентузијазмом сам започео да радим на споразуму између факултета у Софији и у Београду (идеја, првобитно иницирана од Снежане Димитрове, иако је она била са другог универзитета). Са Мирославом смо урадили тежак посао и лобирали смо пред својим предпостављенима. У то време, декан Историјског факултета у Софији био је професор Иван Илчев, тако да је мој задатак био више него лак. У Београду је Мирослав такође постигао свој циљ и тако смо стигли до формалних односа.

Споразум о сарадњи између два факултета је заживео, први Мирослављеви студенти стигли су у Софију, а бугарски докторанти у Београд. Уследила је и размена професора: проф. Милан Ристовић посетио је Софију, а ја сам одржао неколико предавања на катедри за Општу савремену историју у Београду. Ствари су полако кренуле... Почетком 2007. године по други пут сам отишао у дипломатску службу у иностранство (у Битољу, Република Македонија) и штафету на бугарској страни су преузеле млађе колеге, а најпре Димитар Григоров. Касније, након што сам се поново вратио у Бугарску, састали смо се неколико пута у Софији и Београду и водили дубоке разговоре, али осетио сам да се Мирослав тешко мирио да мојим привременим напуштањем заната историчара.

„У своје време су [Андреј] Митровић и [Андреј] Пантев радили нешто за приближавање историчара обе стране, сада радимо ми, а после нас ће то сигурно бити Митко [Димитар Григоров] и Ненад [Ненад Стошић, први београдски магистрант који је био у Софији на специјализацији]“ – уверено ми је рекао у јесен 2006. године у једном кафићу на Теразијама. Ове речи још увек одјекују у ушима, јер најбоље изражавају веру и посвећеност у повезаност српско-бугарске историографије. Губитак Мирослава оставља велику празнину која ће, надамо се, бити попуњена од стране његових ученика и колега.